

Смирнова М. К.

студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЗБУДОВА ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ США

Формування сильної та ефективної структури в сучасних умовах вимагає всебічного аналізу міжнародного досвіду, практики формування, розвитку, навіть ліквідації подібних, до тих, що створюються, утворень. Наразі імплементація загальних підходів, визначених нормами Угоди про асоціацію, укладеної між ЄС та Україною, зумовила зосередження уваги в процесах реформування та новації правової системи здебільшого тільки на європейській практиці, яка, звичайно є зразковою, але неврахування досвіду держав інших частин світу сприятиме однобокості та нераціональності в подальшому функціонуванні новоствореного органу.

Створення Державного бюро розслідувань (ДБР) 27 листопада 2018 року стало вагомим частинкою цих процесів, оскільки вдосконалення інституту юридичної відповідальності є необхідною умовою забезпечення правопорядку, належного захисту прав і свобод людини і громадянина, а також приведення вітчизняного законодавства у відповідність міжнародним стандартам (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року, № 794-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/794-19>). Так, наприклад, деякі вітчизняні правники звертаються до практики США, у якій ще з початку ХХ століття функціонує Федеральне бюро розслідувань (ФБР).

Однак цей, на перший погляд надзвичайно позитивний досвід дуже важко застосовувати через кардинальні відмінності в характері функцій та повноважень ФБР та ДБР, який у Федерального бюро розслідувань значно ширший. І хоч направленість діяльності обох органів співпадає — вона спрямована на посилення боротьби зі злочинністю, виникає логічне питання: чи доцільне використання цього досвіду взагалі? Однозначної відповіді на нього надати неможливо, але, проаналізувавши всі функції та пріоритети діяльності ФБР, можна спробувати виокремити деякі аспекти, придатні до застосування в національній практиці.

Одним з найголовніших пріоритетів ФБР є боротьба з білокомірцевою злочинністю (корупція, ухилення від сплати податків, шахрайство в сфері економіки, помилкове банкрутство тощо), тобто зі злочинами, до яких причетні так звані «білі комірці» — представники держави, бізнесу, посадові особи і чиновники (Офіційний сайт Фе-

дерального бюро розслідувань США [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fbi.gov/about/faqs/what-are-the-primary-investigative-functions-of-the-fbi>). До підслідності ДБР, в свою чергу, відносять найвищих посадовців, суддів, працівників правоохоронних органів та тих, хто вчинив військові злочини (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року, № 794-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/794-19>). Таким чином, можна говорити про те, що незважаючи на наявний у ФБР ширший спектр діяльності, завдання ДБР повністю перегукуються із зазначеною вище частиною завдань та пріоритетів ФБР. Чи доцільно буде в недалекому майбутньому розширити повноваження ДБР, або навпаки, обмежити функціонування цього центрального органу виконавчої влади лише до окремого підрозділу Служби безпеки України? Певно, що ні, оскільки така модель існування ДБР наразі найоптимальніша для України, з огляду на теперішній стан системи правоохоронних органів (аби структури не дублювали повноваження одна одної, з метою оптимізацію витратків державного бюджету та забезпечення незалежності й об'єктивності в розслідуванні злочинів).

Але схожості між ФБР та ДБР на цьому не завершуються — вони існують, певною мірою, і в порядку призначення на посади директора бюро. В Україні директора ДБР призначає на посаду Президент України за поданням Прем'єр-міністра, що узгоджується з поданням комісії, яка проводить конкурс. Щодо директора ФБР — він призначається президентом за згодою Конгресу (Офіційний сайт Федерального бюро розслідувань США. Працевлаштування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fbijobs.gov>).

Девізом ФБР є бекронім англійської аббревіатури FBI — «Fidelity, Bravery, Integrity», у перекладі — «Вірність, відвага, чесність». Фокус у цьому девізі напрямлений на особисті моральні якості співробітників структури та рівень їх вмотивованості. ДБР, в свою чергу, за девіз має крилатий вислів латинською «Fiat justitia, ne pereat mundus» — «Нехай здійсниться правосуддя, щоб не загинув світ», тим самим роблячи акцент на глобальній та суспільній спрямованості органу — прагненні працювати на угоду суспільному благу та в інтересах захисту правопорядку в цілому. На мою думку, аби провадити свою діяльність на найвищому рівні, ДБР має взяти «на замітку» та вважати за першорядні саме моральні стандарти, які визначає своєю прерогативою ФБР.

Підводячи загальний підсумок, можна сказати, що хоч застосування практики США неможливе в його повному обсязі, однак доцільність його використання є безперечною. Але, аби вдосконалення новоствореного національного правоохоронного органу було ефек-

тивним, потрібне врахування всього подібного досвіду іноземних держав у їх комплексі.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Кіслиця Ірина Олександрівна**.

Чекал Д. О.

студентка 1-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗІСТАВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ З АНАЛОГІЧНИМИ ОРГАНАМИ КРАЇН ЄВРОПИ

Питання про існування нового правоохоронного органу в Україні, до якого функції досудового розслідування переходять від прокуратури (а за останньою залишається функція нагляду), ставши стандартом об'єктивного та неупередженого розслідування на прикладі американського ФБР, стояв досить давно. І, нарешті, на сьогоднішній час Україна змогла створити такий орган, що передбачає кардинальні зміни у системі правоохоронних органів та їх діяльності на краше. Опираючись на чинне законодавство України, ми можемо повною мірою дослідити призначення Державного бюро розслідувань (далі — ДБР), визначити компетенцію, завдання й повноваження даного правоохоронного органу і на основі цієї інформації проаналізувати та порівняти ДБР з аналогічними органами країн Європи.

Для початку слід нагадати визначення ДБР. Так, згідно зі статтею 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» — це новий правоохоронний орган, центральний орган виконавчої влади, який діє згідно зі своїх компетенцій задля виявлення, запобігання, прогнозування, переривання, розкриття та розслідування злочинів (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/> ст. 1), формування якого було розраховано до 20.11.2017 року відповідно до Кримінального процесуального кодексу України [2, п. 1 розд. X], а почало свою роботу Бюро повною мірою 27.11.2018 року (Лукашова С. Труба розповів про перші справи Держбюро розслідувань [Електронний ресурс] / Соня Лукашова. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/11/27/7199480/>).

До повноважень ДБР належить здійснення інформаційно-аналітичних заходів щодо проявів причин виникнення різних видів зло-